

iPFES

CẨM NANG

Quản Lý & Sử Dụng Tiền Dịch Vụ Môi Trường Rừng Tại Thôn Bản

Hà Nội, tháng 12 năm 2016

MỤC LỤC

DANH MỤC CÁC BẢNG	4
DANH MỤC CÁC CHỮ VIẾT TẮT	4
LỜI NÓI ĐẦU	5
PHẦN I: QUẢN LÝ TIỀN DỊCH VỤ MÔI TRƯỜNG RỪNG TẠI THÔN	6
1. Lập kế hoạch sử dụng tiền DVMTR tại thôn	7
2. Quản lý tài chính tiền DVMTR tại thôn	12
2.1. Yêu cầu trong quản lý và sử dụng tiền DVMTR tại thôn	12
2.2. Chứng từ, sổ quản lý, báo cáo tiếp nhận và sử dụng tiền DVMTR tại thôn	12
3. Mở và quản lý tài khoản của BQL thôn	14
4. Quản lý tiền mặt	15
PHẦN II: LẬP KẾ HOẠCH VÀ THỰC HIỆN HOẠT ĐỘNG PHÁT TRIỂN SINH KẾ	16
1. Nâng cao năng lực cho cộng đồng về thực hiện PTSK từ tiền DVMTR	17
1.1. Truyền thông về mục đích sử dụng tiền DVMTR cho hoạt động sinh kế	17
1.2. Giới thiệu một số loại hình PTSK	17
1.3. Giới thiệu một số phương pháp thực hiện PTSK	18
2. Lập kế hoạch phát triển sinh kế	21
2.1. Quy trình xác định loại hình phát triển sinh kế	21
2.2. Các bước lập kế hoạch phát triển sinh kế	23
3. Tổ chức thực hiện hoạt động PTSK	26
3.1. Tổ chức sản xuất	26
3.2. Tổ chức tiêu thụ sản phẩm	28
4. Quản lý tài chính trong sản xuất PTSK	29
4.1. Nguyên tắc quản lý tài chính sản xuất kinh doanh	29
4.2. Sổ sách quản lý tiền trong PTSK	30

PHẦN III: LỒNG GHÉP GIỚI TRONG QUẢN LÝ VÀ SỬ DỤNG TIỀN DVMTR	31
1. Một số khái niệm	32
1.1. Giới và giới tính	32
1.2. Định kiến giới	32
1.3. Vai trò giới và phân công lao động	34
1.4. Bình đẳng giới	35
1.5. Công bằng giới	36
2. Bình đẳng giới trong quản lý và sử dụng tiền DVMTR	36
2.1. Bình đẳng giới trong quản lý và sử dụng tiền DVMTR tại thôn	36
2.2. Bình đẳng giới trong quản lý và sử dụng tiền DVMTR tại hộ gia đình	37
PHỤ LỤC	38
Phụ lục 1: Dự thảo quy chế quản lý và sử dụng tiền dịch vụ môi trường rừng tại thôn	38
Phụ lục 2: Một số mẫu chứng từ và báo cáo sử dụng tiền dịch vụ môi trường rừng tại thôn	44
Phụ lục 3: Sổ theo dõi quản lý và sử dụng tiền dịch vụ môi trường rừng tại thôn làng	51

DANH MỤC CÁC BẢNG

Bảng 1: Kế hoạch chi tiết sử dụng tiền DVMTR của thôn	11
Bảng 2: Danh mục các mẫu chứng từ chi tiêu và báo cáo sử dụng tiền DVMTR tại thôn	12
Bảng 3: Danh mục các mẫu biểu trong Sổ quản lý tiền DVMTR	13
Bảng 4: Một số hoạt động sản xuất nông nghiệp	17
Bảng 5: Một số hoạt động sản xuất lâm nghiệp	18
Bảng 6: Một số hoạt động dịch vụ	18
Bảng 7: Phân tích Mạnh – Yếu – Thuận lợi – Khó khăn	22
Bảng 8: Xây dựng kế hoạch thực hiện sản xuất kinh doanh	24
Bảng 9: Chi phí sản xuất kinh doanh	24
Bảng 10: Nguồn vốn thực hiện sản xuất kinh doanh	25
Bảng 11: Hiệu quả sản xuất kinh doanh của hộ gia đình	25
Bảng 12: Kế hoạch mua sắm vật tư đầu vào	27
Bảng 13: Kế hoạch phân công lao động	28
Bảng 14: Kế hoạch tiêu thụ sản phẩm	29
Bảng 15: Bảng theo dõi các khoản chi	30
Bảng 16: Bảng theo dõi các khoản thu	30
Bảng 17: Vai trò giới	34

DANH MỤC CÁC CHỮ VIẾT TẮT

ADB	Ngân hàng Phát triển Châu Á
BQL	Ban quản lý thôn bản
BV&PTR	Bảo vệ và Phát triển rừng
Dự án IPFES	Dự án Tăng cường thực thi chính sách chi trả dịch vụ môi trường rừng (DVMTR) ở Việt Nam
DVMTR	Dịch vụ Môi trường rừng
UBND	Ủy ban nhân dân

LỜI NÓI ĐẦU

Dự án “Tăng cường thực thi chính sách chi trả dịch vụ môi trường rừng (DVMTR) ở Việt Nam” (Dự án IPFES) tài trợ bởi quỹ giảm nghèo Nhật Bản ủy thác qua Ngân hàng Phát triển Châu Á. Mục tiêu chung của Dự án là tăng cường năng lực quản lý và thực thi có hiệu quả chính sách chi trả dịch vụ môi trường rừng nhằm góp phần quản lý bền vững tài nguyên rừng và cải thiện sinh kế cho người dân sống gần bó với rừng ở Việt Nam. Dự án được thực hiện tại 3 tỉnh Lào Cai, Thừa Thiên Huế và KonTum.

Cẩm nang hướng dẫn quản lý và sử dụng tiền DVMTR tại thôn bản được Dự án IPFES hỗ trợ biên soạn nhằm đơn giản hóa các thủ tục tiếp nhận tiền DVMTR, nâng cao năng lực và sự tham gia của cộng đồng trong công tác quản lý bảo vệ rừng và sử dụng hiệu quả tiền DVMTR.

Tài liệu được biên soạn với 3 chương gồm:

Chương 1: Quản lý tiền DVMTR tại thôn.

Chương 2: Lập kế hoạch và thực hiện hoạt động phát triển sinh kế.

Chương 3: Lồng ghép giới trong quản lý tiền DVMTR.

Ba phần phụ lục kèm theo gồm: Phụ lục 1: Quy chế mẫu về việc quản lý và sử dụng tiền DVMTR tại thôn; Phụ lục 2: Một số mẫu chứng từ và báo cáo sử dụng tiền DVMTR tại thôn; Phụ lục 3: Sổ theo dõi quản lý và sử dụng tiền DVMTR tại thôn.

Cẩm nang quản lý và sử dụng tiền DVMTR tại thôn bản được biên soạn dựa trên kết quả khảo sát thực tế và kinh nghiệm đã được thực hiện tại một số thôn làng tại tỉnh KonTum và Thừa Thiên Huế.

Cẩm nang quản lý và sử dụng tiền DVMTR tại thôn bản được áp dụng trong khuôn khổ vùng Dự án IPFES. Trong quá trình thực hiện, những vướng mắc phát sinh cần được thông báo đến Quỹ Bảo vệ và Phát triển rừng Việt Nam để có những hướng dẫn hoặc điều chỉnh kịp thời.

PHẦN I

QUẢN LÝ TIỀN DỊCH VỤ MÔI TRƯỜNG RỪNG TẠI THÔN

1

Lập kế hoạch sử dụng tiền DVMTR tại thôn

Tiền DVMTR tại thôn là tiền DVMTR được chi trả cho i) Chủ rừng là cộng đồng dân cư thôn hoặc cộng đồng dân cư thôn có hợp đồng nhận khoán bảo vệ rừng; ii) Chủ rừng là nhóm hộ gia đình hoặc nhóm hộ gia đình có hợp đồng nhận khoán bảo vệ rừng và thống nhất sử dụng khoản tiền này chung trong cộng đồng thôn.

BQL tổ chức cuộc họp cộng đồng thôn/làng/bản/buôn/xóm (có thể viết chung là thôn) để lập kế hoạch sử dụng tiền DVMTR sau khi nhận được thông báo về số tiền dự kiến nhận được trong năm. Các bước thực hiện lập kế hoạch như sau:

Bước 1

Đánh giá kết quả quản lý và sử dụng tiền DVMTR của thôn trong năm/6 tháng vừa qua

Nội dung đánh giá được thông báo trong cuộc họp tổng kết của thôn hàng năm gồm:

- Kết quả quản lý và bảo vệ rừng của thôn trong năm vừa qua thông qua các tiêu chí như số người tham gia tuần tra bảo vệ rừng, số vụ việc được phát hiện và xử lý, thuận lợi và khó khăn trong quá trình thực hiện;
- Kết quả sử dụng tiền DVMTR như số tiền đã sử dụng cho các hoạt động bảo vệ và phát triển rừng, số tiền sử dụng cho các hoạt động chung của thôn, số tiền sử dụng cho các hoạt động cải thiện sinh kế của cộng đồng.

Bước 2

Tính toán số tiền DVMTR thôn được sử dụng

Cách tính toán số tiền DVMTR thôn trong năm như sau:

- Tính số tiền còn lại trong năm bao gồm tiền mặt, tiền tại ngân hàng, tiền cho vay và cần phải thu hồi trong năm;
- Tính số tiền DVMTR của thôn trong năm tiếp theo (ước tính) theo theo thông báo của Hạt Kiểm lâm hoặc của Quỹ BV&PTR tỉnh.

Bước 3

Phân bổ tiền DVMTR

Phân bổ tiền DVMTR cho 3 hoạt động chính là:

- (i) Sử dụng tiền DVMTR để bảo vệ và phát triển rừng;
- (ii) Thực hiện các hoạt động chung của thôn;
- (iii) Sử dụng tiền DVMTR nhằm phát triển sinh kế.

Các hoạt động cụ thể gồm:

Nhóm hoạt động 1: Sử dụng tiền DVMTR để bảo vệ và phát triển rừng.

a. Tuần tra bảo vệ rừng

- Tổ chức tuần tra bảo vệ rừng của cộng đồng (chia tổ, số lượng thành viên trong tổ, bầu tổ trưởng...)
- Lập kế hoạch tuần tra bảo vệ rừng, tổ chức tuần tra, chấm công cho thành viên.
- Giám sát chéo giữa các nhóm bảo vệ rừng.
- Cách tính tiền công tuần tra, số lần thực hiện trả tiền tuần tra.
- Xử lý vi phạm bảo vệ rừng: các hình thức vi phạm và cách xử lý, ghi chép việc xử lý vi phạm.
- Phối hợp với chủ rừng trong quá trình thực hiện.
- Các nội dung khác.

b. Các hoạt động nhằm mục đích bảo vệ và phát triển rừng

- Mua sắm các công cụ và dụng cụ tuần tra bảo vệ rừng, phòng chống cháy rừng.
- Các hoạt động liên quan đến phát triển rừng như trồng rừng, chữa cháy rừng.
- Các hoạt động nâng cao nhận thức cho cộng đồng về bảo vệ rừng như pano, áp phích, diễn tập phòng chống cháy rừng...
- Khen thưởng hoặc hỗ trợ người có thành tích hoặc trách nhiệm trong bảo vệ rừng (không phải là thành viên BQL thôn bản), hỗ trợ người bị tai nạn trong khi tham gia bảo vệ rừng.
- Các hoạt động phù hợp khác.

Nhóm hoạt động 2: Tổ chức quản lý tiền DVMTR và sử dụng tiền DVMTR cho các hoạt động chung của thôn.

- Tổ chức của BQL thôn: số thành viên, gồm những ai, nhiệm kỳ của BQL, nhiệm vụ của BQL...
- Các hoạt động chung của thôn được phép sử dụng tiền, quy trình lập kế hoạch và tổ chức thực hiện các hoạt động chung của thôn.
- Quản lý tài chính thực hiện các hoạt động chung của thôn, quản lý tiền của BQL.
- Chi hỗ trợ cho các thành viên BQL thôn: số tiền, thời gian thực hiện chi...
- Các nội dung khác

Nhóm hoạt động 3: Sử dụng tiền DVMTR nhằm phát triển sinh kế.

a. Cho vay vốn phát triển sinh kế

- Các quy định về cho vay vốn: mục đích vay vốn, số vốn vay tối đa 1 lần, lãi suất cho vay vốn, thời hạn vay.
- Quy trình bình xét thành viên vay vốn, tiêu chí lựa chọn thành viên vay vốn và chuyển tiền cho vay đến hộ gia đình vay vốn
- Phương pháp thu hồi gốc và lãi vốn vay.
- Xử lý các tình huống vi phạm quy chế vay vốn: sử dụng sai mục đích, chậm trả, nợ khó đòi...
- Quy định về quản lý tài khoản: mở tài khoản, chủ tài khoản, yêu cầu về quản lý tiền mặt và quản lý tài khoản.
- Các hoạt động nâng cao năng lực cho hộ gia đình phát triển kinh tế.
- Các nội dung khác.

b. Các hoạt động nhằm mục đích phát triển sinh kế khác

- Hoạt động phát triển sinh kế chung của cả thôn bản như nuôi cá ở ao chung, chăn nuôi ở vùng đất chung...
- Thành lập ngân hàng vật nuôi: mua vật nuôi bàn giao hộ gia đình nuôi, khi vật nuôi đẻ đến thời điểm tách đàn thì người nuôi được hưởng con con, vật nuôi mẹ được chuyển đến hộ khác nuôi. Các quy định cụ thể đối với người nhận nuôi được quy định cụ thể trong biên bản giao nhận con giống.
- Hỗ trợ cho hộ/nhóm hộ khó khăn thực hiện hoạt động phát triển sinh kế.

Lưu ý:

- Việc phân bổ tiền cho 3 hoạt động có thể bằng số tiền cụ thể hoặc tỷ lệ % số tiền DVMTR thực tế nhận được, có thể có hoạt động không phân bổ tiền nếu cộng đồng thôn thống nhất.
- Sử dụng tối thiểu 50% số tiền DVMTR nhận được cho các hoạt động trực tiếp bảo vệ và phát triển rừng.
- Số tiền sử dụng cho vay vốn phát triển kinh tế nên lồng ghép với các nguồn vốn cho vay khác và huy động đóng góp của thành viên.

Bước 4

Đề xuất các hoạt động sử dụng tiền DVMTR

Hoạt động bảo vệ và phát triển rừng:

- Số tiền dành cho chi trả công tuần tra bảo vệ rừng.
- Đề xuất các hoạt động khác (nếu có) nhằm mục đích bảo vệ và phát triển rừng...

Hoạt động chung của thôn:

- Cộng đồng đề xuất các hoạt động dự kiến thực hiện và số tiền cho từng hoạt động.
- Sắp xếp thứ tự ưu tiên các hoạt động đề xuất, tiêu chí sắp xếp thứ tự ưu tiên như tính cấp thiết của hoạt động, số người hưởng lợi và ngân sách phù hợp.